

Magtkærhed hos Ministeriet, den Frygt for den offentlige Kritik, som særlig et af dets Medlemmer, den højtærede Justitsminister, har vist gennem den stadig tiltagende Anvendelse af Censur her i Landet. Er der noget, hvormed man kan maale et Ministeriums Frisind, turde det dog vist være dets Forhold til Ordets Frihed, til Aandsfriheden i et Land.

Jeg har tilladt mig inden Mødets Begyndelse at lade omdele til mine Kolleger her i Salen og til Pressen et lille Bidrag til Aandskulturens Historie i Danmark i 1905, en Side af et Arbejderskuespil forfattet af en københavnsk Arbejder, Th. Stauning, et socialt Skuespil, hvor Censur har strøget det meste af en Side, en ganske uskyldig Samtale om Forholdet mellem strejkende Arbejdere og Skruebrækkere. Der er ikke noget som helst uanstændigt eller anstødeligt deri. Hvad der her er udøvet, er en ganske simpel politisk og social Censur over for et Skuespil, som var bestemt til Arbejdernes Teater. Samtalen gaar ud paa, at hvis det ikke havde været Skruebrækkeren, som havde taget den strejkende Arbejder i Armen, men omvendt, vilde der være blevet givet en ganske anden Bøde, og han vilde rimeligvis være bleven udvist. Ja, deri ligger en Kritik af de nuværende sociale, retslige og politiske Forhold, men en Kritik, som er fuldt ud begrundet i Kendsgerninger. Thi det, her sigtes til, er, hvad der virkelig er foregaaet. Vi have virkelig her i Danmark Eksempler paa Udvisninger af den Art. Er det da ikke tilladt at føre sligt frem i Skuespils Form? Den Maade, hvorpaa Censuren udøves her i stadig stigende Grad, viser, hvad vi kunne vente os for Aandsfrihed, for Ordets Frihed, hvis dette Ministeriums Tilværelse skal blive alt for langvarig. Censuren var til at begynde med forholdsvis uskyldig. Den er kommen ind ad en Omvej. Grundloven forbyder det: Censur og andre forebyggende Forholdsregler kunne ingen Sinde paa ny indføres. Enhver er berettiget til ved Trykken, staar der, at offentliggøre sine Tanker. — Ved det lille Ord „Trykken“ har man hængt sig, ved en ganske illoyal Fortolkning af Grundlovens Aand og Mening, i Kraft af det Privilegesystem, man kom ind paa i Teatervæsenet, fik man ad en Bagdør Censursystemet gennemført. Oprindelig var det dog ret uskyldigt, oprindeligt var det saadan, at vore Teatre selv holdt en Censur, ofte et Medlem af vedkommende Teaters

Bestyrelse, nærmest for Teatrets Skyld. Han passede paa, at hvad der opførtes, ikke stødte Publikum eller den offentlige Mening. Efterhaanden blev der saa ansat en fælles Censur for de forskellige Teatre, som lønnedes af Teatrene selv. Saa blev Lønnen overført til Statskassen — det kostede ikke faa Vanskeligheder — i Slutningen af Provisorietiden. Det var en af Nellemanns sidste Handlinger som Justitsminister at faa Teatercensursystemet gennemført i dets nuværende Skikkelse. Da blev det gennemført, men dog maa man sige, at det blev gennemført med forholdsvis Frisind. Den daværende Teatercensur, Vilhelm Møller, var en litterært dannet Mand, en Mand med megen Smag, og han gennemførte det saa taalelig hensynsfuldt. Men efter at han er død, efter at den nuværende Justitsminister har udnævnt en ny Mand, Overretssagfører Levin, til Censur, ere Overgrebene blevne stærkere og stærkere. Man forbyder det ene Skuespil efter det andet, man foretager ikke en æstetisk Censur, men en social og politisk Censur. Lad mig nævne en Replik i et Skuespil, der hedder „Hyggeligheden“ af P. A. Rosenberg. Det er en Sognefoged, som klager over, at han ikke er bleven Dannebrogsmænd, og han føjer til: „Det er der dog saa mange Idioter, der blive i vore Dage“. „Maa udgaa“, siger Censur Levin, „kan ikke tillades“. Det er dog en uomtvistelig Kendsgerning i vore Dage og har været det i Fortiden, men en saadan Kendsgerning kan det ikke tillades at omtale i et Skuespil. Jeg vil nævne, at man forbyder Opførelsen af et helt Teaterstykke, f. Eks. Palle Rosenkrantz's „Nattens Dronning“, hvis Hovedperson er den bekendte Støvlet-Kathrine under Christian den 7de, fordi det endnu ikke er hundrede Aar siden, den aands svage Christian den 7de døde, og fordi det derfor var en Krænkelser af den Ærbødighed, der skyldes Kongehuset, at gøre en Person, der spillede en Rolle ved det daværende Hof, til Genstand for en Teaterforestilling. Ja, man gribes stundom af Tvivl, om Verden gaar frem eller tilbage. Den gaar vel nok heldigvis i det store og hele frem; men paa visse Omraader er der ogsaa Tilbagekridt. Shakespeare skrev i sin Tid Dramaer, der bleve opførte med det samme, og som handlede om Konger og Dronninger, der lige vare døde, og behandlede dem paa en alt andet end smigrende Maade. Det foregik i England for flere Aarhundreder tilbage, paa en Tid, da Troen paa Kongedømmet af Guds Naade var ganske anderledes kraftig, end